

Νέο θεσμικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις: το παρόν και το μέλλον των μελετητικών & συμβουλευτικών επιχειρήσεων

1. Γενικές επισημάνσεις

Η αναθεώρηση και η επανατοποθέτηση του ρόλου και της ευθύνης του μελετητικού κλάδου στη σημερινή συγκυρία είναι, κυρίως, θέμα μιας συναινετικής σύγχρονης αντίληψης για τον ρόλο και τη σημασία των μελετητικών και συναφών συμβουλευτικών υπηρεσιών σε σχέση με το δημόσιο, την εργοληπτική βιομηχανία, τους ιδιώτες επενδυτές, την πανεπιστημιακή και την ερευνητική κοινότητα. Ουσιαστικώς, απαιτείται η σύναψη μιας «πολιτικής και κοινωνικής συμφωνίας» που να τοποθετεί με σαφή, διακριτό τρόπο τις ευθύνες και τους ρόλους όλων αυτών των παραγόντων στο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης της χώρας μας.

Διαχρονικώς, ο ΣΕΓΜ -με συνεχείς παρεμβάσεις στην Πολιτεία και συλλογικές δραστηριότητες- έχει θέσει τους βασικούς στόχους που πρέπει να έχει αυτή η «συμφωνία», οι οποίοι είναι:

- (α) ο εκσυγχρονισμός και εξορθολογισμός του θεσμικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων μελετητικών/συμβουλευτικών υπηρεσιών και έργων, έτσι ώστε αφενός να υπάρξει πλήρης και ουσιαστική εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις δοκιμασμένες διεθνείς πρακτικές, με μέτρα διασφάλισης της διαφάνειας και της αξιοκρατίας, με κίνητρα υγιούς επιχειρηματικής ανάπτυξης και με μέτρα ενίσχυσης της εξωστρέφειας,
- (β) η κατάργηση όλων των αντιαναπτυξιακών, αναχρονιστικών διατάξεων, οι οποίες -κατ' ουσίαν- διατηρούν το επάγγελμα κλειστό, ευνοούν την ευκαιριακή επιχειρηματικότητα, ακυρώνουν τον σημαντικό ρόλο του συμβούλου μελετητή στην ανάπτυξη της χώρας μας και -εν τέλει- δεν διασφαλίζουν το δημόσιο συμφέρον, ήτοι την άρτια, ποιοτική, έγκαιρη και οικονομική υλοποίηση των δημοσίων έργων και προγραμμάτων,
- (γ) η εξασφάλιση της ποιότητας του τελικού προϊόντος για την αποδοτική αξιοποίηση των πόρων των δημοσίου, δηλαδή των χρημάτων των φορολογούμενων πολιτών,
- (δ) η εξασφάλιση της ταχύτητας εκτέλεσης όλων των διαδικασιών, χωρίς να παραβλάπτονται οι απαιτήσεις διαφάνειας και υγιούς ανταγωνισμού, και
- (ε) η καθολική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, χωρίς εξαιρέσεις, στο σύνολο των δημοσίων αρχών, φορέων και οργανισμών.

Αδιαμφισβήτητα, ο ΣΕΓΜ αντιπροσωπεύει έναν από τους πλέον βασικούς πυλώνες του συστήματος παραγωγής δημοσίων έργων και προγραμμάτων της χώρας μας, καθόσον

συμμετέχει σε όλα τα στάδια υλοποίησης αυτών: από τη μελέτη σκοπιμότητας, τον χρηματοδοτικό προγραμματισμό και τον σχεδιασμό, έως την παρακολούθηση της υλοποίησης και της λειτουργίας/εφαρμογής των. Ως εκ τούτου, έχει πλήρη γνώση των παθογενειών και των αδυναμιών του συστήματος, και -βεβαίως- των αναγκαίων μέτρων βελτίωσης αυτού.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣΕΓΜ επικροτεί και δηλώνει πλήρη και ουσιαστική διαθεσιμότητα συνεργασίας σε οποιαδήποτε προσπάθεια υπηρετεί τους προαναφερόμενους στόχους. Σημειώνεται ότι οι στόχοι αυτοί τέθηκαν και κατά την αρχική παρουσίαση του σχεδίου νόμου για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, το οποίο εντάχθηκε -τελικώς- στον Ν. 4281/2014 (Α' 160) και το οποίο ανεστάλη πριν, ουσιαστικώς, ξεκινήσει η εφαρμογή του. Περαιτέρω, η ίδια, επί της ουσίας, επιδίωξη τέθηκε και κατά την αιτιολόγηση της αναστολής του Ν. 4281/14 (βλ. αιτιολογική έκθεση για την παρ. 1 του άρθρου 39 του Ν. 4320/15).

Αμέσως μετά τη δημοσιοποίηση του σχεδίου για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, τον Ιανουάριο 2014, ο ΣΕΓΜ με παρεμβάσεις του τόσο στην ΕΑΑΔΗΣΥ, όσο και στους τότε αρμοδίους Υπουργούς Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων και Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, είχε επισημάνει ότι η ορθολογική προσέγγιση του θέματος επέβαλε την επανασύνταξη του νομοσχεδίου, έτσι ώστε να εναρμονιστεί το εθνικό δίκαιο στις νέες Κοινοτικές Οδηγίες (και, μάλιστα, να απολαύσει η χώρα μας τη σχετική πρωτοπορία). Τονίζαμε, δε, ότι οι νέες Οδηγίες περιλαμβάνουν σημαντικές αλλαγές και συμπληρώσεις και εισάγουν νέες έννοιες στις διαδικασίες ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, όπως η υπερίσχυση της ποιότητας έναντι της τιμής, η διευκόλυνση της συμμετοχής των ΜΜΕ, κ.ά.).

Δυστυχώς, υπό την πίεση των δεσμεύσεων της χώρας (βλ. Ν. 4046/12, Παράρτημα V_2, παρ. 2.6), θεσμοθετήθηκε τελικώς ο Ν. 4281/14, χωρίς την αναγκαία προετοιμασία, με τη γνωστή στη συνέχεια εξέλιξη.

Είναι κοινώς αποδεκτό, ότι η σημερινή νομοθεσία, με την πολυδιάσπαση διατάξεων, με την πολυπλοκότητα των διαδικασιών ή την έλλειψη κανόνων σε πολλές περιπτώσεις, με τις επιλεκτικές και ευκαιριακές εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις, αλλά και με την -πολλάκις- πλημμελή εφαρμογή της από τους εμπλεκόμενους (δημόσιο και ιδιώτες), δεν μπορεί να επιτύχει τους επιθυμητούς βασικούς στόχους της διαφάνειας, της ταχύτητας των διαδικασιών, της ποιότητας του τελικού προϊόντος και, εντέλει, της διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος.

Με το δεδομένο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι η πρόθεση της παρούσας Κυβέρνησης είναι η κατάρτιση ενός νέου εθνικού πλαισίου σύναψης δημοσίων συμβάσεων (βλ. αιτιολογική έκθεση για την παρ. 1 του άρθρου 39 του Ν. 4320/15), πιστεύουμε ότι η νέα αυτή νομοθετική προσπάθεια μπορεί, αν μη τι άλλο, να κατευθυνθεί προς τον εξορθολογισμό, τον

εκσυγχρονισμό των κανόνων λειτουργίας και την εξυγίανση της αγοράς των δημοσίων έργων και υπηρεσιών, προς την ενίσχυση και την προστασία της υγιούς επιχειρηματικότητας και του υγιούς ανταγωνισμού.

Οφείλουμε να αναφέρουμε, όμως, ότι το οποιοδήποτε νομοθέτημα, για να επιτύχει τους ανωτέρω στόχους και να επιφέρει ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στο σύστημα ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, αλλά και να εισφέρει στην πολυπόθητη ανάπτυξη, δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί ως απλή ικανοποίηση μίας ακόμη δέσμευσης «προσαρμογής» ή/και Κοινοτικής υποχρέωσης της χώρας μας, αλλά να καταρτιστεί συνολικώς και να εφαρμοστεί κατόπιν ενδελεχούς καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης, των προβλημάτων και των επιχειρηματικών εμποδίων σε κάθε τομέα, εκτενούς διαβούλευσης και γόνιμης συνεργασίας με όλους τους βασικούς εμπλεκόμενους κοινωνικούς εταίρους.

*Πρωτίστως, δε, πρέπει να ολοκληρωθεί και να εφαρμοστεί με **όραμα, σχέδιο και στόχους για το παρόν και το μέλλον του τομέα των δημοσίων έργων και προγραμμάτων και των μελετητικών - συμβουλευτικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων της χώρας μας.***

Δυστυχώς, η μέχρι σήμερα εμπειρία καταδεικνύει ότι δεν υπήρξε μια στρατηγική πολιτική προσέγγιση των δημοσίων συμβάσεων, με στοχοθεσία και μεθοδική ανάλυση, παρά μόνον αποσπασματικές ενέργειες επιλεκτικής νομοθέτησης για τη «διευκόλυνση» των αναθετουσών αρχών (βλ. π.χ. πλήθος παρεκκλίσεων από τις διατάξεις του Ν. 3316/05) ή βεβιασμένες ενέργειες εναρμόνισης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, με χαρακτηριστικά παραδείγματα τον Ν. 4281/14 και τους ηλεκτρονικούς διαγωνισμούς (ΕΣΗΔΗΣ).

2. Ειδικές επισημάνσεις για τον κλάδο των μελετητικών/συμβουλευτικών επιχειρήσεων

2.1. Υφιστάμενη κατάσταση

Στη δυσμενέστατη περίοδο που διανύει η χώρα μας, ο κλάδος των μελετητικών-συμβουλευτικών επιχειρήσεων έχει υπεισέλθει σε υπερκρίσιμη κατάσταση ως προς τη βιωσιμότητά του, αφενός λόγω της διαρκούς συρρίκνωσης του κύκλου εργασιών, αφετέρου -και το κυριότερο- λόγω της διαφαινόμενης έλλειψης μελλοντικής προοπτικής και αδυναμίας μεσομακροπρόθεσμου επιχειρηματικού σχεδιασμού, ο οποίος είναι συνδεδεμένος με τον γενικότερο αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας μας.

Όπως επανειλημμένως έχει επισημάνει ο ΣΕΓΜ, η επιδεινούμενη αυτή κρίση του κλάδου δεν είναι αποκλειστική απόρροια της οικονομικής κρίσης, αλλά οφείλεται κυρίως στη διαχρονικώς εσφαλμένη πολιτική και θεσμική προσέγγιση του μελετητικού-συμβουλευτικού τομέα, ως τομέα της εθνικής οικονομίας, η οποία λειτουργεί περιοριστικά, δεν επιτρέπει την ανάπτυξη και την υγιή επιχειρηματικότητα και έχει οδηγήσει, χωρίς υπερβολή, στην απαξίωση των μελετητικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών και στη δημιουργία τριών μεγάλων στρεβλωτικών ψευδαισθήσεων (που συνιστούν άλλη μία ιδιότυπη μοναδικότητα της χώρας μας):

- Ότι η μελέτη είναι αναγκαίο κακό, μικρής σημασίας για την ποιότητα του τελικού προϊόντος, για να φτάσουμε όσο γίνεται ταχύτερα στην υλοποίηση των έργων.
- Ότι ο ρόλος και η ευθύνη του συμβούλου μελετητή εξαντλείται σε έναν τυπικό σχεδιασμό έργων ή/και προγραμμάτων.
- Ότι η μελετητική-συμβουλευτική δραστηριότητα περιορίζεται στην εξυπηρέτηση των εσωτερικών αναγκών των δημοσίων έργων της χώρας μας (ο ορισμός της εσωστρέφειας).

Το επί δεκαετίες ισχύον αναχρονιστικό θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης, πιστοποίησης και λειτουργίας των μελετητικών-συμβουλευτικών επιχειρήσεων, ουσιαστικώς ευνόησε την ευκαιριακή επιχειρηματικότητα και εμπόδισε τη δημιουργία ελληνικών εταιρειών με μέγεθος, οργάνωση και υποδομές και -εν γένει- με ανταγωνιστικές δυνατότητες συστηματικής εξωστρεφούς δραστηριοποίησης, παρά το γεγονός ότι η χώρα μας παρείχε ευνοϊκές και εξαιρετικές συνθήκες τα τελευταία 20-25 έτη, λόγω του τεραστίου προγράμματος δημοσίων έργων και προγραμμάτων που υλοποιήθηκε, μέσω των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων και των ολυμπιακών αγώνων. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, ο κλάδος έχει αποκτήσει και διαθέτει σημαντική εμπειρία, τεχνογνωσία και επιστημονική υποδομή, και μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη και στην εξωστρέφεια της χώρας μας.

Είναι σαφές ότι η βιωσιμότητα του μελετητικού-συμβουλευτικού κλάδου, εκτός των αναμενόμενων δυνατοτήτων ουσιαστικής συμμετοχής και συμβολής στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας μας, κυρίως μέσω της αξιοποίησης του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2007-2014 και των όποιων ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων, εξαρτάται -σε μέγιστο βαθμό- από τη δυνατότητα

αυτού για εξωστρεφή, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα, η οποία όμως προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας, από όλους, και σχεδιασμό ειδικών δράσεων για τον τομέα των μελετητικών/συμβουλευτικών επιχειρήσεων, με στόχο την ουσιαστική ανάπτυξή του.

Δυστυχώς, η χώρα μας είναι ίσως η μοναδική από τις αναπτυγμένες χώρες που δεν διαθέτει μία, έστω, μελετητική/συμβουλευτική εταιρεία μεσαίου μεγέθους για τα διεθνή δεδομένα¹. Στις άλλες χώρες ο κλάδος αυτός είναι από τους πλέον εξωστρεφείς, συνιστά σημαντικό κλάδο της οικονομίας και κατατάσσεται στις προτεραιότητες της οικονομικής διπλωματίας, όχι για τη λογιστική συμμετοχή του στο Α.Ε.Π., αλλά για τη μεγάλη προστιθέμενη αξία του στους λοιπούς τομείς της οικονομίας (κατασκευές, εμπόριο, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες, κ.λπ.) και στον επενδυτικό σχεδιασμό και προγραμματισμό.

Σήμερα, όλοι συμφωνούν ότι το ανεπαρκές και αναχρονιστικό θεσμικό πλαίσιο, η οικονομική κρίση και ο περιορισμός του μελετητικού αντικειμένου, σε συνδυασμό με την άνευ προληπτικών μέτρων απελευθέρωση των εκπτώσεων (Ν. 3919/2011), έχουν δημιουργήσει अपαράδεκτες και ανεξέλεγκτες συνθήκες ανταγωνισμού, έχουν οδηγήσει τον κλάδο σε τροχιά πλήρους παρακμής, αγγίζοντας πλέον τα όρια του ευτελισμού (οι εκπτώσεις, πλέον, ξεπερνούν παγίως το 70% και ξεπερνούν σε πολλές περιπτώσεις το 90%(!!!), με σημαντικές επιπτώσεις στην αξιοποίηση των κρατικών κονδυλίων και στην ποιότητα των δημοσίων έργων και προγραμμάτων).

Λαμβάνοντας, δε, υπόψη αφενός την έλλειψη τεχνικών προδιαγραφών, αφετέρου τις αντικειμενικές αδυναμίες της δημοσίας διοίκησης για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου και αυστηρής επίβλεψης των ανατιθέμενων συμβάσεων, η συνέχιση της κατάστασης αυτής, εκτός των δυσμενέστατων συνεπειών για το δημόσιο συμφέρον και τη χώρα, ιδίως όταν οι μελέτες αυτές αφορούν έργα ενταγμένα στο τρέχον ΕΣΠΑ ή έργα προγραμματιζόμενα προς υλοποίηση στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, θα επιφέρει πλήρη στρέβλωση στην αγορά των μελετών και των συναφών υπηρεσιών, εξαφανίζοντας τις υγιείς, δραστήριες και καταξιωμένες εταιρείες, οι οποίες δεν μπορούν να λειτουργήσουν και να επιβιώσουν σ' ένα ούτως διαμορφούμενο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Με το -κοινώς αποδεκτό- δεδομένο του σημερινού ζοφερού περιβάλλοντος της μελετητικής αγοράς, η όποια σχεδιαζόμενη βελτιωτική ρύθμιση, πόσο μάλλον διαρθρωτική αλλαγή, λαμβάνει υψίστη σημασία, δυνάμενη να αποδειχθεί ευεργετική και σωτήρια.

¹ Η σημερινή πραγματικότητα καθιστά σαφές, πλέον, και μάλιστα de facto, ότι η διαχρονική υπερπροστασία και πριμοδότηση της ατομικής επιχειρηματικότητας στον μελετητικό-συμβουλευτικό κλάδο, εκτός πολλών άλλων δυσμενών συνεπειών, έχει καταστήσει ιδιαίτερα δύσκολη την συστηματική δραστηριοποίηση των Ελληνικών επιχειρήσεων στη διεθνή αγορά.

Στο πλαίσιο αυτό, για τον ΣΕΓΜ, η παρούσα συγκυρία και η νέα αυτή νομοθετική πρωτοβουλία, συνιστά **μοναδική ευκαιρία για τη διακοπή της ελεύθερης πτώσης και τη στροφή προς την υγιή και ουσιαστική ανάκαμψη και ανάπτυξη του κλάδου.**

Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή πρόχειρης ή/και αναχρονιστικής / αντιαναπτυξιακής προσέγγισης του θεσμικού πλαισίου, θα επέλθει με μαθηματική βεβαιότητα το τέλος του κύκλου ζωής των μελετητικών/συμβουλευτικών επιχειρήσεων.

2.2. Επιθυμητοί στόχοι νέων μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων

Για την αντιστροφή της σημερινής κατάστασης απαξίωσης, την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ανόρθωση και την ουσιαστική και υγιή ανάπτυξη του κλάδου των μελετητικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών, ο οποίος -σημειωτέον- μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αναχαίτιση του εντεινόμενου μεταναστευτικού ρεύματος επιστημόνων (brain drain), πιστεύουμε ότι απαιτείται πλήρης ρήξη με το παρελθόν και αλλαγή σελίδας, μέσω τολμηρών θεσμικών παρεμβάσεων με πρωταρχικούς στόχους:

- ⊙ τον εκσυγχρονισμό και τον εξορθολογισμό του συστήματος πιστοποίησης των μελετητικών – συμβουλευτικών επιχειρήσεων και την εξυγίανση της μελετητικής αγοράς,
- ⊙ τη διασφάλιση των θεμελιωδών αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης και την ανάπτυξη υγιών και αποτελεσματικών συνθηκών ανταγωνισμού,
- ⊙ την ενίσχυση και την προστασία της ουσιαστικής και συστηματικής επιχειρηματικότητας και την εξάλειψη του φαινομένου της ευκαιριακής επιχειρηματικής δράσης,
- ⊙ την προώθηση της πραγματικής εταιρικής επιχειρηματικότητας και την παροχή κινήτρων για τη δημιουργία Ελληνικών μελετητικών - συμβουλευτικών εταιρειών, με μέγεθος, οργάνωση και υποδομές, που θα προσδώσουν δυνατότητες ανταγωνισμού των αλλοδαπών συναφών εταιρειών και θα επιτρέπουν τη συστηματική εξωστρεφή δραστηριοποίηση,
- ⊙ τη διασφάλιση της ποιότητας των μελετών και των συναφών συμβουλευτικών υπηρεσιών και, συνακολούθως, της ποιότητας και ασφάλειας των υλοποιούμενων έργων,
- ⊙ τη σωστή αξιοποίηση των χρημάτων των φορολογουμένων, η οποία δρομολογείται από τη φάση σχεδιασμού ενός έργου ή ενός προγράμματος και φθάνει μέχρι τον έλεγχο υλοποίησης και αποτελεσματικής λειτουργίας ή εφαρμογής του,
- ⊙ την ολοκληρωμένη, σύγχρονη και αποτελεσματική υποστήριξη της δημόσιας διοίκησης, των ιδιωτών επενδυτών και, γενικότερα, της κοινωνίας, σε σχέση με τις ανάγκες μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην προοπτική της εξόδου από την κρίση, αφενός για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας και τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα, αφετέρου για την υλοποίηση των προγραμματιζόμενων έργων και προγραμμάτων και την αξιοποίηση των σημερινών αναπτυξιακών ευκαιριών,

⊙ τη διασφάλιση ποιοτικών θέσεων εργασίας και προϋποθέσεων επιστημονικής, τεχνικής και επαγγελματικής εξέλιξης, ιδίως για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας.

Οι ανωτέρω στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των νέων Οδηγιών της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις και τις αναγκαίες νέες εθνικές διατάξεις εξειδίκευσης για τις μελετητικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

2.3. Απαίτηση ολιστικής προσέγγισης συστήματος υλοποίησης συμβάσεων

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων και τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου υλοποίησης των συμβάσεων μελετητικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών απαιτείται να διασφαλιστεί η ολιστική προσέγγιση όλων των κρίσιμων θεμάτων και συνιστωσών του συστήματος, η οποία επιτυγχάνεται μόνον εφόσον καταστρωθεί ένα εθνικό στρατηγικό σχέδιο (master plan) το οποίο θα απαντά και θα καθορίζει πρωταρχικά ζητήματα όπως: με τι επιχειρήσεις επιθυμεί ή/και οφείλει να συμβάλλεται το κράτος, πώς πρέπει να ανατίθενται και να υλοποιούνται οι συμβάσεις, πώς θα διασφαλιστούν η ποιότητα, η διαφάνεια, η ίση μεταχείριση και ο υγιής ανταγωνισμός, πώς οι επιχειρήσεις αυτές θα γίνουν εξωστρεφείς και ανταγωνιστικές στο διεθνές περιβάλλον, ποιος θα είναι ο ρόλος του δημόσιου τομέα;

Περαιτέρω, θέματα, όπως π.χ. τα κριτήρια εγγραφής σ' έναν Επίσημο Κατάλογο Οικονομικών Φορέων και τα τεκμήρια που προκύπτουν από την εγγραφή είναι απολύτως αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα με τις διαδικασίες και τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής και ανάθεσης. Ομοίως, ενιαία στρατηγική προσέγγιση απαιτούν θέματα όπως οι τεχνικές προδιαγραφές, η προετοιμασία του φακέλου των συμβάσεων και η εκτίμηση της αξίας αυτών, τα κριτήρια ανάθεσης, οι όροι εκτέλεσης, η μεθοδολογία επίβλεψης, κ.ο.κ.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι προϋπόθεση για την επιτυχή μεταρρύθμιση του σημερινού παρωχημένου, αντιπαραγωγικού και αντιαναπτυξιακού μοντέλου υλοποίησης δημοσίων συμβάσεων μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών (αλλά και έργων) συνιστά ο επανακαθορισμός των ρόλων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με την υιοθέτηση βασικών τομών, όπως:

1. Η επικέντρωση του ρόλου του δημόσιου τομέα σε τρεις κρίσιμες και υψηλού επιπέδου διαδικασίες:
 - Στον έλεγχο της νομιμότητας των διαδικασιών, με σαφή -βεβαίως- διαχωρισμό και άρση των επικαλύψεων των αρμοδιοτήτων των διαφόρων αρχών και οργάνων (Ελεγκτικό Συνέδριο, Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α. Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, διάφορα Τεχνικά Συμβούλια, κ.λπ.).
 - Στη συμβολή και στην υποστήριξη της αιρετής διοίκησης (κυβέρνηση, αυτοδιοίκηση) στην κατάσχεση του προγράμματος δημοσίων έργων και προγραμμάτων

- (αναγνώριση και καταγραφή ελλείψεων και αναγκών, στρατηγικός σχεδιασμός, ιεράρχηση, προγραμματισμός, πηγές και μοντέλο χρηματοδότησης, κ.λπ.).
- Στην αμιγώς επιτελική διαχείριση των διαδικασιών οργάνωσης, παρακολούθησης και επίβλεψης της υλοποίησης των έργων, σε όλες τις φάσεις αυτών (διαγωνιστικές και προσυμβατικές διαδικασίες, σχεδιασμός, υλοποίηση).
2. Τροποποίηση και αυστηροποίηση των διατάξεων περί εγγυήσεων και ευθυνών των μελετητικών/συμβουλευτικών επιχειρήσεων.
 3. Επίβλεψη και ουσιαστικός έλεγχος των μελετών από ιδιωτικές μελετητικές εταιρείες, με ειδικές ρήτρες συνεγγύησης και συνευθύνης για την τεχνική αρτιότητα, την πληρότητα και την ποιότητα των μελετών.
 4. Θεσμοθέτηση υποχρέωσης πρόσληψης, μέσω διαγωνισμού, Τεχνικού Συμβούλου (ή Ανεξάρτητου Μηχανικού κατά τη διεθνή πρακτική), για όλα τα έργα προϋπολογισμού άνω κάποιου ορίου (π.χ. 3.000.000 ευρώ), ο οποίος θα είναι συνεγγυητής και συνυπεύθυνος για την άρτια, ποιοτική και έγκαιρη κατασκευή των έργων.

Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο βασικών διαπιστώσεων, παρατηρήσεων και προτάσεων, ο ΣΕΓΜ υποστηρίζει ότι προ της σύνταξης και θέσπισης οιαδήποτε νομοθετήματος ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ο οποίος θα καθορίσει τη συνολική στρατηγική προσέγγιση και θα θέσει τους στόχους για το μέλλον του μελετητικού/συμβουλευτικού κλάδου και τον ρόλο αυτού στην εθνική αναπτυξιακή και μεταρρυθμιστική πολιτική.

Για την επιτυχία του νέου νομοθετικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, πέραν της παραγωγικής ανασυγκρότησης της δημόσιας διοίκησης, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η ανάγκη συνολικότερης βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου της χώρας μας σε όλους τους υπόλοιπους τομείς που αφορούν την επιχειρηματικότητα, όπως είναι η φορολογική και η εργασιακή νομοθεσία. Για όλα αυτά τα αλληλοσχετιζόμενα βασικά θέματα πρέπει να υπάρχει κοινή στοχοθεσία και σχεδιασμός μεθοδικής προσέγγισης και προσαρμογής στις σημερινές συνθήκες της χώρας μας και στις απαιτήσεις για άμεση στροφή προς την ανάπτυξη.

3. Βασικές προτάσεις ΣΕΓΜ για το νέο θεσμικό πλαίσιο

Κατά την άποψη του ΣΕΓΜ, για την επίτευξη των προαναφερόμενων θεμελιωδών στόχων για την εξυγίανση, την ανάκαμψη και την ανάπτυξη των μελετητικών και συμβουλευτικών επιχειρήσεων, το νέο θεσμικό πλαίσιο -το οποίο θα εφαρμόζεται καθολικώς σε όλον τον δημόσιο τομέα- θα πρέπει να καθορίζει με την απαιτούμενη σαφήνεια και βαθμό εξειδίκευσης, τουλάχιστον, τα εξής:

α) Τους όρους και της προϋποθέσεις εγγραφής σε έναν σύγχρονο Επίσημο Κατάλογο Οικονομικών Φορέων, στον οποίο θα εγγράφονται οι μελετητικές και συμβουλευτικές επιχειρήσεις που θα μπορούν να αναλαμβάνουν δημόσιες συμβάσεις μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Ο Κατάλογος αυτός θα αφορά αποκλειστικώς επιχειρήσεις (από ατομικές μέχρι Α.Ε.) και δεν θα πρέπει να έχει καμία συσχέτιση ή εξάρτηση με θέματα ατομικών επαγγελματικών δικαιωμάτων, τα οποία ρυθμίζονται ή θα ρυθμιστούν με άλλες νομοθετικές διατάξεις.

Τα κριτήρια εγγραφής θα πρέπει να είναι ποιοτικά, με αναπτυξιακή προοπτική και να ευνοούν την υγιή και συστηματική επιχειρηματικότητα στον τομέα των μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικών και αναπτυξιακών έργων και προγραμμάτων.

β) Τις διαδικασίες ανάθεσης των συμβάσεων, ο οποίες πρέπει να βασίζονται στις διεθνώς εφαρμοζόμενες πρακτικές (π.χ. EuropeAid, World Bank), προσαρμοσμένες -όπου απαιτείται- στις πραγματικές συνθήκες και δεδομένα των ελληνικών επιχειρήσεων (π.χ. ύψος κύκλου εργασιών, περίοδος παρομοίων συμβάσεων, κ.ά.).

Προτείνεται, δηλαδή, η πάγια εφαρμογή της κλειστής διαδικασίας με δημοσίευση προκήρυξης, με προεπιλογή έως οκτώ (8) επιχειρήσεων, μέσω κριτηρίων χρηματοοικονομικής επάρκειας, τεχνικών και επαγγελματικών ικανοτήτων. Το σύστημα αυτό (short list) εξασφαλίζει την ποιοτική επιλογή αναδόχου, εφαρμόζεται στη συντριπτική πλειοψηφία των αντίστοιχων διαγωνισμών σε παγκόσμιο επίπεδο και, ως εκ τούτου, η καθολική εφαρμογή του, μεταξύ των πολλών άλλων πλεονεκτημάτων, θα εισφέρει θετικά στις προσπάθειες εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (διαμόρφωση «κουλτούρας» διεθνών διαγωνισμών).

γ) Τις διαδικασίες εκτέλεσης των συμβάσεων, ο οποίες προτείνεται να βασιστούν στις ισχύουσες σήμερα, με τις απαραίτητες βελτιώσεις και συμπληρώσεις που απορρέουν από τις νέες Οδηγίες (π.χ. ευελιξία των συμβάσεων) και τη διαμορφωθείσα νομολογία, αλλά και από τις σύγχρονες απαιτήσεις και ανάγκες (π.χ. ρόλος δημόσιου τομέα).

Επισημαίνουμε ότι ο ΣΕΓΜ έχει ήδη επεξεργασμένες προτάσεις για τα ανωτέρω θέματα, τις οποίες δύναται να παρουσιάσει στην ΕΑΑΔΗΣΥ και στο αρμόδιο υπουργείο, με την πρώτη ευκαιρία.

Ο τρόπος νομοτεχνικής επεξεργασίας και υλοποίησης των παραπάνω αναγκαίων μεταρρυθμιστικών τομών του συστήματος υλοποίησης των δημοσίων συμβάσεων μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικών και αναπτυξιακών έργων και προγραμμάτων, δεν συνιστά για τον ΣΕΓΜ το πρωτεύον ζήτημα, και επαφίεται στην ΕΑΑΔΗΣΥ και στα αρμόδια Υπουργεία.

Από τη στιγμή που θα αποφασιστούν σε πολιτικό επίπεδο τα απαραίτητα θεσμικά μέτρα για τον κλάδο, πιστεύουμε ότι η ΕΑΑΔΗΣΥ μπορεί να καταστρώσει και να εφαρμόσει τη βέλτιστη νομοτεχνική μεθοδολογία νομοθέτησης αυτών. Άλλωστε, κατά την άποψή μας, η ΕΑΑΔΗΣΥ έχει -ουσία και νόμω- την αρμοδιότητα να κρίνει και να επιλέξει το βέλτιστο μοντέλο που πρέπει να εφαρμοστεί (π.χ. μοντέλο Ν. 4281/14 και πρόβλεψη εκτελεστικών διαταγμάτων ή ενσωμάτωση Οδηγιών ως έχουν και σύνταξη ανεξάρτητων νομοθετημάτων, υπό μορφή κωδίκων, για κάθε κατηγορία δημοσίων συμβάσεων, κ.ά.).

Το μείζον θέμα για τον ΣΕΓΜ, αλλά και για το σύνολο του μελετητικού/συμβουλευτικού κλάδου, είναι να κατανοήσει -έστω και την ύστατη στιγμή- η πολιτεία ότι απαιτείται αλλαγή σελίδας και νέος σχεδιασμός με ουσιαστικές διαρθρωτικές αλλαγές και μεταρρυθμιστικές τομές, οι οποίες πρέπει απαραίτητως να εντάσσονται στον γενικότερο αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας.

Στην κρίσιμη αυτή περίοδο, ο καθένας μας οφείλει να αναλάβει τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις του, σε όποια θέση και εάν βρίσκεται. Δεν υπάρχει πολυτέλεια χρόνου και δεν επιτρέπονται καθυστερήσεις και αναστολές σε θέματα που άπτονται του εθνικού συμφέροντος, αλλά -συγχρόνως- του μέλλοντος και της βιωσιμότητας ελληνικών υγιών επιχειρήσεων, οι οποίες στήριζαν, στηρίζουν και θα στηρίζουν την πραγματική οικονομία.